

siyasette Rusya'ya meyletti, bu da İran taraftarı bazı hanları ve özellikle Gılânlı Hidâyet Han'ı rahatsız ediyordu. 1768'de Hidâyet Han 12.000 kişilik bir orduyla Taliş'e girdi. Şından Kalesi'ne çekilen Kara Han bir süre mukavemet ettiyse de sonunda teslim oldu. Hidâyet Han onu fidye karşılığında serbest bıraktı. Ardından Kara Han, Gılân tehlikesine karşı yardım almak için Kuba hanına elçi gönderdi ve Kuba Hanı Feth Ali Han'la iş birliği yapmaya başladı. Ancak 1785 yılına gelindiğinde Kara Han, Kuba hanının vassalı konumuna düştü. Feth Ali Han'ın ölümünden sonra Lenkeran hanları bağımsız bir siyaset izlemeye başladı. Kara Han'ın vefatını müteakip 1786'da oğlu Mîr Mustafa han oldu. İran'da Kaçarlar'ın hâkimiyeti ele alması ve Ağa Muhammed Şah'ın etkinliğini artırması askerî bakımdan zayıf olan hanlık için büyük tehlike teşkil etmekteydi. Ağa Muhammed Şah'ın hanlığın işlerine müdahale etmesi üzerine Taliş hanı da karşı strateji olarak Ağa Muhammed'in kardeşi Murtaza Kulu Han'ı Kuba hanıyla birlikte destekledi. Ancak Ağa Muhammed'in iç mücadeleden güçlenerek çıkması üzerine 1792'de Mîr Mustafa Han, Rus Generali Gudoviç'e elçi gönderdi ve Petersburg'la diplomatik ilişki kurmaya çalıştı (a.g.e., VII, 105-106).

İran'la olan mücadele daha sonraki yıllarda da sürdü ve Ağa Muhammed Şah'ın 1795'te Taliş'e hücumunun afeesinde Mîr Mustafa Han, Rusya'ya meyilli Âzerî hanlarına mektup yazarak onları İran'a karşı birlikte mücadele etmeye çağırdı, Ağa Muhammed Şah'ın 1795 yılında Taliş'e saldırısı üzerine de Sarı Ada'ya çekildi, İran ordusunun dönüşünden sonra Taliş'e geldi. Yeni bir İran saldırısından korktuğu için 1795 Eylülünde Kafkasya'daki Gudoviç'e, ekimde de Petersburg'a heyet gönderip Ruslar'dan himaye istedi. Petersburg'a giden Kerbelâlî Esedullah Bey, 12 Mart 1796 tarihinde II. Katerina'ya Mîr Mustafa Han'ın himaye isteğine dair mektubunu sundu. Bu arada yeni İran Şahı Feth Ali Şah (Baba Han), Kafkas hanlarına gönderdiği bir fermanda hanların kendine tâbi olmasını istedi. Mîr Mustafa Han da Eylül 1797'de kendine tâbi olan hanlardan biri gibi göründü (a.g.e., VII, 107-108). Ancak Ruslar'dan yardım isteğini sürdürdü ve 26 Aralık 1802'de imzalanan Georgievsk Antlaşması ile tamamen Rus himayesine girdi. 1803'te Şamahı Hanı Mustafa Han'ın saldırısını önceden haber alarak onu püskürtmeyi başaran Mîr Mustafa

Han 1804-1813 Rus-İran savaşının başlangıcında İran yanlısı bir politika izledi ve 1806'da General Tsitsianov'un Bakü'de öldürülmesinden sonra Bakü Hanı Hüseyin Kulu Han'a himaye imkânı sağladı. Fakat İran birlikleri 1809 Eylül ayında Lenkeran'ı yağmaladı. 1812 Ağustosunda İran ordusunun Taliş topraklarını ele geçirmesi Mîr Mustafa Han'ı yeniden Ruslar'a yakınlaştırdı ve Ruslar'la birlikte Gamişavan'a çekildi. İranlılar burada Erivan, Astara ve Lenkeran'da kaleler yaptı. Ardından Katleyarevski kumandasındaki Ruslar, Erivan'ı ve 1 Ocak 1813'te Lenkeran'ı aldı; Kaçarlar'ın Ruslar'la yaptığı Gülistan Antlaşması ile Taliş Hanlığı'nın büyük kısmı Ruslar'ın eline geçti. Mîr Mustafa Han 1814 yılı Temmuzunda öldü. Yerine büyük oğlu Mîr Hasan Han geçti. Mîr Hasan Han, 1826'da topraklarının üçte ikisine Ruslar'ca el konulması üzerine kaçarak İran'a sığındı.

1826-1828 Kaçar-Rus savaşı esnasında Mîr Hasan, Abbas Mirza ile birlikte hareket ederek Ruslar'ın Lenkeran'dan çekilmesini sağladı. Ancak hanlık 1826'da ilga edildi, İran birlikleri de 1827'de buradan ayrıldı. 22 Şubat 1828'de imzalanan Türkmençay Antlaşması'nın 4. maddesine göre Lenkeran Hanlığı Ruslar'da kaldı. Hasan Han ise iki devletin uzlaşmasına razı olmadığından direniş göstermeye çalıştıysa da anlaşma gereği İran'a teslim edildi ve hapse atıldı. Daha sonra İran'dan kaçarak 5 Mart 1831'de Astara'ya gitti. Buradan Lenkeran'a geçti ve halkın da katıldığı isyan neticesinde 27 Mart'ta Lenkeran'ı ele geçirdiyse de 31 Mart'ta terketmek zorunda kaldı. Ardından Kaçarlar'a teslim oldu ve Feth Ali Şah tarafından zehirletilerek öldürüldü.

Bugünkü Taliş'in merkezi 1955'te kurulan Tavâliš (Haşaber) şehridir. Haziran 1993'te Krem Hambataov, Lenkeran bölgesinde halkı isyana davet etti, Taliş-Mugan Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ve halkın % 10'unu temsil ettiğini bildirdi. Bu isyan girişimi bastırılınca 24 Ağustos 1993'te Hambataov kaçtıysa da daha sonra yakalandı, ardından hapishaneden kaçarak Moskova'ya gitti. Taliş/Lenkeran Hanlığı'nın ekonomisinde ziraat, özellikle de çeltik, arıcılık, ipek ve hayvancılık önemli yer tutmaktaydı. Lenkeran'da dokuz han, üç cami, Div, Kız, Dager ve Ramağaç kaleleri vardı. Gilekçe'ye yakın olan Talişçe, İran'da konuşulan Ârî dillerinin kuzeybatı koluna bağlıdır ve İran'la Azerbaycan'da yaklaşık 200-250.000 kişi tarafından konuşulmaktadır. Talişler'in nüfusuyla ilgili

olarak tesbit edilebilen veriler 1922 yılıyla başlamaktadır. O yıl Azerbaycan'daki Talişler'in sayısı 75.824'tü. 1926'da bu sayı 77.300'e ve 1939'da 87.500'e yükseldi. Fakat 1959'da ana dili Talişçe olarak zikredilenlerin sayısı 10.500 kişi kadardı. Bunlar 1970 ve 1979 sayımlarında Sovyetler'deki halklar listesinden çıkarılmışlardır. 1989'da Talişler'in nüfusu 21.200, 1999 yılında ise 76.800 olarak belirtildi. Bazılarına göre Talişler'in nüfusu Azerbaycan'da bugün 200-250.000 civarındadır. Talişler'in yaşadığı bir diğer ülke ise İran'dır. 1978'de bu ülkede yaklaşık 90.000 Talişli yaşamaktaydı. Günümüzde bu sayının daha fazla olduğu tahmin edilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

R. von Erckert, *Der Kaukasus und Seine Völker*, Leipzig 1887, s. 295, 298; J. Marquart, *Osteuropäische und Ostasiatische Strelzüge*, Leipzig 1903, s. 278-279; A. K. S. Lambton, *Landlord and Peasant in Persia*, London-New York 1953, s. 140; Kerim Şükürü, "Azerbaycan Hanlıkları: Devlet Müstekilliği Uğrunda Mübarize", *Azerbaycan Tarihi* (ed. Süleyman Eliyarlı), Bakü 1996, s. 509; a.m.f. – Süleyman Eliyarlı, "Rusiyanın Kuzey Hanlıkları İşgal Etmesi: Hanlık Dövrünün Sonu", a.e., s. 570-571, 576; İrade Memmedova, "Taliş (Lenkeran) Hanlığı" (trc. Sadık Sadıkov), *Türker* (nşr. Hasan Celal Güzel v.dğr.), Ankara 2002, VII, 101-112; Güntekin Necefli, *Azerbaycan Hanlıklarının Osmanlı Devleti ile Siyasi Alâkaları*, Bakü 2002, s. 33; *Political Organization in Central Asia and Azerbaijan: Sources and Documents* (ed. V. Babak v.dğr.), London 2004, s. 74; John A. Shoup, *Ethnic Groups of Africa and the Middle East: An Encyclopedia*, Santa Barbara 2011, s. 283; Recep Albayrak, *Türklerin İnanı: Yakın Gelecek*, Ankara 2013, I, 435-436; Alesker Aleskerli – Elnur Paşa, "Azerbaycan'daki Demografik Gelişmeler Işığında Bazı Tespit ve Tahminler", *Stratejik Analiz*, sy. 111, Ankara 2009, s. 68-69; İ. O., "Lenkeran", *Entsiklopediçeskiy Slovar*, VII-A/34, St. Petersburg 1896, s. 533-535; W. Barthold, "Taliş", *IA*, XI, 696-697; C. E. Bosworth, "Taliş", *EP* (İng.). X, 166; E. Yarshater, "Taliş", a.e., X, 167; Dihhudâ, "Taliş", *Luğatnâme*, IV, 6287; "Taliş Hanlığı", *Azerbaycan Sovet Ensiklopediyası*, Bakü 1986, IX, 135; "Talişlar", a.e., IX, 136; Şivâ Ca'ferî, "Taliş", *DMBİ*, XIV, 346-347; Feridûn Şâyeste, "Taliş", a.e., XIV, 347-351; Ali Abdelf, "Taliş", a.e., XIV, 351-353. MUSTAFA AYDIN

TÂRİH-i ÜNGÜRÜS

(تاریخ انگوروس)

Tercüman Mahmud
(ö. 982/1575)
tarafından yazılan
Macaristan tarihi.

XVI. yüzyılın ortalarında asıl adı Sebald von Pribach olan Tercüman Mahmud'un Türkçe yazdığı eser, Macar tarihinin ilk döneminden başlayarak 1526'da

Macar Kralı II. Lajos'un Mohaç Meydan Savaşı'nda mağlûp oluşuna kadar gelir. Ernst Dieter Petritsch'in araştırmalarına göre Tercüman Mahmud Viyana'da doğdu. Osmanlı hizmetine ne zaman girdiği bilinmemekle beraber bazı kaynaklarda bunun Mohaç Savaşı'nda gerçekleştiği kaydedilir. Yahudi kökenli olduğuna dair rivayetler varsa da bu rivayetler kesinlik kazanmamıştır. Ondan bahseden kaynaklar hem Alman hem de Hıristiyan olarak adını zikreder. Mahmud da kendini 1550'de hakiki bir Hıristiyan ve Türk imparatorunun şimdiki tercümanı diye tanıtmıştır. Viyana arşivlerinde 1541'den önce onunla ilgili bir kayda rastlanmamıştır. Ancak 1547'deki Habsburg-Osmanlı barış antlaşması sırasında oldukça önemli bir rol üstlendiği ve barış metninin Almanca çevirisini yaptığı bilinmektedir. Son diplomatik görevi olarak 1574'te Prag'da İmparator II. Maximilian'a Habsburg-Osmanlı barış antlaşmasının onaylanmış metnini teslim etti. Daha sonra da ateşli bir hastalığa yakalanarak 3 Nisan 1575'te öldü. Ölümü hakkında hazırlanan raporda yetmiş yaş civarında olduğu belirtilmektedir.

Târih-i Üngürûs aslında, Macaristan'ın eski tarihiyle ilgili Latince bir kitabın çevirisi ve Mahmud'un buna yaptığı ilâvelerden oluşmaktadır. Kendi ifadesine göre, Kanûnî Sultan Süleyman 1543 Macaristan seferi sırasında İstolni Belgrad'ı (Székesfehérvár) aldığında Macaristan'ın eski tarihiyle ilgili eline geçen Latince bir kitabın Türkçe'ye çevrilmesini uygun görmüş, bunun üzerine Tercüman Mahmud eseri Türkçe'ye çevirmeye başlamıştır. Eser üzerinde çalışan György Hazai'ye göre, aslında *Târih-i Üngürûs* çeşitli tarihî eserlerden meydana gelen bir derlemedir ve telif amacı, Kanûnî Sultan Süleyman'ın ele geçirdiği ülkenin tarihini tanıtmak ve bunu bir propaganda aracı olarak kullanmaktır. *Târih-i Üngürûs*'te ilk olarak Macarlar'ın kökeni üzerinde durulmuş, burada Macarlar'ın eski tarihi Ortaçağ geleneklerine uygun biçimde Hun-Macar akrabalığı çerçevesinde ele alınmış, ardından Hunlar'ın Macaristan'a gelişlerinden bahsedilmiştir. Macaristan'ın ele geçirilmesi Büyük İskender merkeze alınarak anlatılmış olup bu kısım metnin üçte birini oluşturur. İstván Borzsák'ın tesbitine göre aktarılan bu kısım Marcus Iunianus Iustinus'un dünya kroniğinden alınmış, Panonya'nın Hun egemenliği altına girişi ve Attila'nın (Atilus) faaliyet-

leri Macar kroniklerine göre yazılmıştır. Attila'nın Roma'ya karşı yürüttüğü sefer anlatılırken şehrin kuruluşuna dair bilgiler yine Iunianus'un dünya kroniğinden aktarılmıştır.

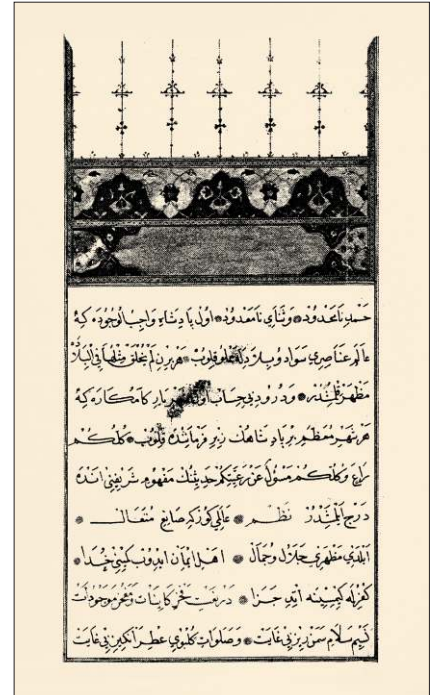
Eserde Macarlar'ın ikinci yurt edinmesiyle ilgili olarak Almoş'a (Almos), Arpad'ın babasına değinilmemekle birlikte Macarlar'ın yedi başbuğu ve onların önderliğindeki yedi boy Macar kronikleri temelinde yer almıştır. *Târih-i Üngürûs*'ün yarısının Hun ve dünya tarihinden alındığı ve bunların bütünleştirildiği açıkça görülmektedir. Eserin diğer yarısı ise Ortaçağ Macar krallarının faaliyetleri hakkındadır. Szent İstván'dan (St. İstefan: 1000-1038) başlayarak her bir hükümdar zamanında meydana gelen olaylar Macar kroniklerinin yapısına uygun biçimde ele alınmıştır. Kralların sıralanması, Ortaçağ Macar kronik edebiyatının en seçkin örneği *Képes Krónika* (Resimli kronik) tarafından sunulan verilerle neredeyse tamamen uyumluluk gösterir. Bu eserin I. Lajos döneminde (1342-1382) ortaya çıkmasından ötürü eserde son kral olarak Lajos'un babası Anjou Károly Róbert (1310-1342) gösterildiğinden buradan itibaren verilen bilgiler için XV. yüzyılda kaleme alınan Thuróczy János'un tarihi izlenmiştir. *Târih-i Üngürûs*'te Osmanlı fethine kadar Doğu kökenli her isim ve Tatar adları Latince'ye uygun biçimde kaydedilmiştir. Bu da sadece Latince kaynakların kullanıldığına işaret eder. Ancak Thuróczy kroniği özetlenerek aktarılırken önemli hatalar da yapılmıştır. Erdel'de I. Lajos'a karşı ayaklanan Saksonlar'dan Sekeller (Sekuli) olarak bahsedilmesi bunlardan biridir.

Kronikte Osmanlılar ilk defa Gelibolu'nun fethi dolayısıyla zikredilmiş, ayrıca Kral Szigismund'un -daha sonraki Roma-Germen imparatoru- egemenliği döneminde (1387-1437) Osmanlılar'ın faaliyetlerine temas edilmiştir. Olayların 1392'de Eflak voyvodasının Szigismund'a karşı Türk yardımcı güçlerini kullanması, Niğbolu Savaşı'nı (1396), Yıldırım Bayezid'in Rumeli'den geçerken bir mektupla Macar kralından boyun eğmesini istemesi, kralın ise korkudan Nemçe ve Fransa'dan yardım talep etmesi şeklinde anlatılması da dikkat çeker. Yine eserde 1440 yılındaki Belgrad kuşatması döneminin Türk kroniklerine değil Macar kaynaklarına göre nakledilmiştir. Daha sonra metin gittikçe şematik ve kısa bir hale bürünür. Ancak Corvin Mátyás'ın

(1458-1490) János Hunyadi'nin küçük oğlu olarak tahta geçmesine değinilmemiştir. Corvin Mátyás ve onu takip eden iki Jagelló hânedanından II. Ulaszló'nun (Wladislaus: 1490-1516) ve II. Lajos'un (1516-1526) dönemleri için Tercüman Mahmud kendi bilgilerine dayanmış olmalıdır. 1521'deki Belgrad kuşatmasına temas ederken seferi intikam hissini yönlendirdiğini kaydedir. 1526 yılı seferini, Varadin (Petervaradin) ve Ösik (Eszék, Osiek) kuşatmalarını eksiksiz bir kronolojile ele alır. Eser Mohaç Meydan Savaşı'na değinildikten sonra dua cümleleriyle sona erer.

G. Hazai'ye göre müslüman olmayan bir çevrede büyüyen, eğitim gören ve ana dili Almanca olan Tercüman Mahmud, Osmanlı vekâyi'nâme yazım geleneğine uygun biçimde böyle nitelikli bir eser yazmak için bir yardımcıya ihtiyaç duymuştur. Aynı zamanda eseri hazırlayan kişinin bir ölçüde Macarca biliyor olması da gerekiyordu. Edebiyat tarihçisi Pál Ács, Kanûnî Sultan Süleyman zamanında hizmette bulunan iki tercümanın, Viyana kökenli Mahmud'un ve Macar kökenli Murad'ın hayat hikâyelerini karşılaştırarak bu in-

Tercüman Mahmud'un *Târih-i Üngürûs* adlı eserinin ilk sayfası (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjteménye, Török, nr. F. 57)

celemeleri daha da ilerletmiştir. Kendisi, iki müellif arasında sıkı bir ilişki olmakla beraber Mahmud'un idareci mevkiinde olduğu sonucuna varır. Ács aynı zamanda Murad'ın *Târîh-i Üngürûs*'ün kaleme alınmasında rol oynadığını ileri sürmüştür. *Képes Krónika*'da sayfa kenarına düşünülmüş Latince ve Macarca Arap harfli notlar bulunduğu eskiden beri biliniyordu, bunlar Murad tarafından kaydedilmiş olmalıdır. Ferenc Zsinka, Viyana'da *Képes Krónika*'yı incelerken oldukça silikleşmiş iki Arap harfli not bulmuştur. Kapakta Arap harfleriyle Macarca "Türôç Jânôş krônîkâ'y'a" (طورج يانوش قرونیکايع) (János Thuróczy kronikasıdır) ibaresi vardı. Ayrıca "deus, deus, deus" sözlerinin altı çiziliydi ve yanında sayfa kenarına Arap harfli Latince "nû't'a diligenter" (نوتع دليغنتر = dikkatle not et) yazılmıştı. Ardından yine Arapça harflerle Macarca "yegezd meg ezeket" (يگزد مغ اذقت / jegyezd meg ezeket / bunlara dikkat et) kaydı bulunuyordu. Ferenc Zsinka'ya göre metni yazan kişi Türk yazısını iyi biliyordu. Bu kişinin Macarca adı Balázs Somlyai olan ve Latince, Macarca, Türkçe metinler kaleme aldığı bilinen Murad olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı Mahmud ile Murad'ın büyük ihtimalle eskiden beri birlikte çalıştıkları söylenebilir. *Târîh-i Üngürûs*'ün yazımından önce yapılan hazırlıklarda Murad'ın katkısı da açıktır. Bu önemli eser György Hazai tarafından Macar Bilimler Akademisi'ndeki yazma nüshasının tıpkıbasımı ve Latin harfleriyle transkripsiyonlu metni birlikte neşredilmiştir (*Die Geschichte der Ungarn in einer Osmanischen Chronik des 16. Jahrhunderts: Tercümân Maḥmûds Târîh-i Ungurus*, Berlin 2009).

BİBLİYOGRAFYA :

J. Blaskovics, *A Magyarok története: Tarih-i Üngürûsz: Madzsar Tarihi*, Budapest 1982; *Képes Krónika* (trc. B. Ibolya), Budapest 1987, I-II; P. Ács, "Tarjumans Mahmud and Murad. Austrian and Hungarian Renegades as Sultan's Interpreters", *Die Türken in Europa in der Renaissance* (ed. W. Kühlmann – B. Guthmüller), Tübingen 2000, s. 307-316; S. Papp, "Az első Habsburg-oszmán békeszerződés kétféle értelmezése, avagy Erdély két hatalom vonzásában", *Az értelem batorsága, Tanulmányok Perjes Géza emlékének* (ed. G. Hausner), Budapest 2005, s. 493-518; T. Krstić, "Of Translation and Empire: Sixteenth-Century Ottoman Imperial Interpreters (Dragomans) as Renaissance Go-Betweens", *The Ottoman World* (ed. C. Woodhead), London-New York 2011, s. 130-142; J. Bundenz, "Târîk-i Üngürûsz azaz Magyarorszáğ krónikája című török kézirat ismertetése Bundenz Józseftől", *Magyar Akadémiai Értesítő. Törvény és Történelemludományi Osztályok Közlönye*, II (1861), s. 263-316; G. Hazai, "Notes sur le 'Târîh-i Ungurus'

de Terdzümân Mahmûd", *AOH*, XIII (1961), s. 71-84; J. Matuz, "Die Pfortendolmetscher zur Herrschaftszeit Süleymans des Prächtigen", *SOF*, XXXIV (1975), s. 26-60; E. D. Petritsch, "Der Habsburgisch-Osmanische Friedensvertrag des Jahres 1547", *Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs*, XXXVIII, Wien 1985, s. 49-80; a.mf., "Tribut oder Ehrengeschenk? Ein Beitrag zu den habsburgisch-osmanischen Beziehungen in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts", *Wiener Beiträge zur Geschichte der Neuzeit*, XX, Wien 1993, s. 49-58.

 SÁNDOR PAPP

TAŞLICA

Karadağ Cumhuriyeti'nde
Pljevlje şehrinde
Osmanlılar döneminde verilen ad.

Adriyatik denizi kıyısındaki ticaret merkezi Dubrovnik'ten başlayıp Bosna'nın iç kesimlerinden geçerek Kosova'ya, oradan da Bulgaristan ve İstanbul'a uzanan yol üzerinde yer alır. Ormanlık ve yüksek dağlarla çevrili bir arazide deniz seviyesinden 800 m. yükseklikte kurulmuştur. Ceotina (Çehotina) adlı küçük akarsu şehrin Ortodoks hıristiyan mahalleleriyle müslüman mahallelerini birbirinden ayırır. Taşlica (Pljevlje) Osmanlı öncesinde bir köy durumundaydı ve buradan ilk defa 1430'da Stjepan Vukčić-Kosača'ya ait toprakların bir parçası olarak bahsedilmektedir. Mahallî bir derebeyi olan Stjepan Vukčić-Kosača, 1448'de daha sonra Hersek (Hercegovina) diye anılacak olan toprakların dükü (herzeg) olmuştu. Onun mâlikânelerinden biri şimdiki Gostec köyü yakınlarında bir harabe halinde bulunan Kukanj Kalesi'ydi ve kalenin eteklerindeki Kukanj şehri -bugün metrük haldedir- yörenin idarî merkeziydi. Osmanlılar bölgeyi 1465'te ilhak ederek irili ufaklı mahallî savaşlarla geçen bir dönemi kapattı ve Pljevlje, Kukanj nahiyesine bağlandı. Buranın Türkçe adı olan Taşlica ise şehrin taşlı arazisine atfedilir. Fetihden üç yıl sonra Hersek sancağının bir parçası durumundaki Taşlica bölgesinin tahriri yapıldı. 1468 tarihli bu kayda göre Taşlica'da yetmiş iki hâne (yaklaşık 350 kişi) vardı (BA, TD, nr. 5). 882 (1477) tarihli kayıta ise bu sayı 101 hâneye (yaklaşık 500 kişi) çıkmıştı ve bunların tamamı hıristiyanlardan oluşuyordu. 926 (1520) tarihli kayıt, aradan geçen süre zarfında şehirde önemli bir değişimin başlangıcına işaret eder. Taşlica artık 133 hâneye (yaklaşık 660 kişi) sahiptir ve üçü müslüman hânesidir (BA, MAD, nr. 22977). Bu tarihte Plevle köyü, Plevle nâm-ı dîğere Taşlica-pazarı şeklinde geçmeye başlar. Buranın

bir pazar yeri olması sonraki gelişme süreci bakımından belirleyici oldu. 1532'den az önce eskiden Kukanj nahiyesine bağlı olan Taşlica artık bir kadılık merkezi haline geldi. 1520-1570 yılları arasında yapılan tahrirlere göre Taşlica, nüfusunun çoğunluğu Müslümanlığı kabul eden bir şehir hüviyetine büründü. Toplam hâne sayısı 195'e ulaştı (yaklaşık 1000 kişi). Bu nüfusun % 64'ü (125 hâne: 620 kişi) müslümandı ve üç ayrı mahalleye ayrılmıştı. Hıristiyanların ise bir hıristiyan temsilci tarafından idare edilen bir mahallesi bulunuyordu. Eski nahiyeye merkezi Kukanj artık bu fonksiyonunu kaybetti ve küçük bir köye dönüştü, daha sonra da tamamen ortadan kalktı.

Taşlica'nın geçirdiği bu değişim 980'de (1572) Hersek sancak beyliğinin Foça'dan Taşlica'ya taşınmasında da görülür. Bu sıralarda Dubrovnik Cumhuriyeti'nden bir elçi burayı "Sangiacchum Cherezgouine in Plevuglie" şeklinde anar. Şehir 1833'e kadar sancağın merkezi olarak kaldı ve Mostar'dan sonra Hersek'in ikinci büyük şehri durumuna geldi. Bir hıristiyan köyünden bir müslüman kasabasına dönüşü bugün de hâlâ ayakta duran, âbidevî bir kubbeye sahip caminin inşasıyla kendini gösterir. Caminin mimarı Bayram Ağa'nın oğlu ve Sinan Paşa Boljanić'in kardeşi Hüseyin Paşa'dır. Sinan Paşa ise Taşlica'nın kuzeyinde bulunan Čajniče adlı küçük kasabanın İslâmî hayat tarzına ait pek çok yapısını imar eden kişidir. Bunların içinde büyük kubbeli bir cami, bir han, hamam, imaret, medrese, mektep vardı. Hepsi 978 (1570) yılında tamamlandı. Sinan Paşa, Haziran 1563-Mart 1567 arasında Hersek'in sancak beyliğini yaptı. 1567 yılı Martında yerine kardeşi Hüseyin geçti ve Mart 1569'da Bosna sancak beyi oluncaya kadar bu görevde kaldı. Her iki paşa da Čajniče ve Taşlica'nın ortasındaki Boljanić köyünden gelme eski Boljanić ailesine mensuptu ve Vezîriâzam Sokullu Mehmed Paşa'dan himaye görmüştü, hatta Sinan Paşa, Sokullu'nun kız kardeşlerinden biriyle evlendi. Hüseyin Paşa Camii'nin minaresi, 1990'dan önce bütün Yugoslavya toprakları içerisinde Üsküp'teki Yahyâ Paşa Camii'nin minaresinden sonra en uzun minareydi. Hüseyin Paşa'nın emriyle 987'de (1579) yazılan bir mushaf halen bu camide bulunmaktadır ve bütün Balkanlar'daki İslâm hat sanatıyla kitap yapımının en güzel örneklerinden biridir. 1573'te Philippe Du Fresne Canaye ve 1580'de Paolo Contarini, Pljevlje kasabası içerisindeki bu camiden ve Hasan